

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- חתומות
- סדרת העומר וחג
- הסוכות
- ימי בין המצות - מלח
- ומהלך
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- תשובה
- ימי הפורים
- הגדה של פסח
- כעניני מצוות התמידיות
- שמקדש
- חמנו ומסר
- שיר הירוש
- שבת קודש
- מידת הבהחון
- שומע ענינו
- עניינים בסיס ובהלכה
- זמירות שביק
- בראשית ח"א - נמארי
- מבוא בראשית-חג
- בראשית ח"ב - נל
- קל-תולדות
- בראשית ח"ג - דניאל-יודי
- שמות ח"א - שמואל-שילוח
- שמות ח"ב - אמרי-מבוא
- יתרו-משפטים
- שמות ח"ג - ירו-מה-קודש
- ויקרא ח"א - ויקרא-מצדע
- במדבר ח"א - במדבר-שילוח
- במדבר ח"ב - קורח-מטי

ניתן להשיג: mechonbenmelech@gmail.com
בארץ: ניתן להשיג: mechonbenmelech@gmail.com
Warehouse: 9482450220
sale@yefenbooks.com

פרשת ויגש תשפ"א
גליון מס' 137

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מרן רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת ויגש

עוד נראה, שהיה משמעות להתקשרותו האיתנה של יהודה ובנימין, כאשר נפלגה הממלכה ועשרת השבטים נפרדו מאת יהודה ומלכות בית דוד, והעמידו להם את ממלכת ישראל בראשות ירבעם בן נבט משבט יוסף, ושאר מלכי ישראל. הנה שבט בנימין נותר נאמן לממלכת יהודה, כמו שכתוב - 'ויבוא רחבעם ירושלם ויקהל את כל בית יהודה ואת שבט בנימין' (מלכים א' יב, כא). וכתוב - 'ויהי לו יהודה ובנימין' (דברי הימים ב' יא, יב).

עתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדוני, והנער יעל עם אחיו (מד, לג)

מבואר במפרשים ומדרשי חז"ל שכל המאורעות של מעשי אבות המה סימן לבנים, ויש לעיין בכל אחד מהפרטים והמאורעות, מה מלמדנו דבר זה לדורות.

והנה הכנעתו של יהודה והסכמתו להיות עבד במקומו של בנימין, נראה כי זה היה שורש למלכות שאול. כי הצעת עצמו להיות עבד במקום בנימין, יש לה משמעות שנתן ומסר לו את עצמו ומלכותו. אילו היה שלם יהודה במדריגתו היה עליו לעמוד בתוקף על הדרישה שלא יקח כלל אף אחד מהם לעבד, שמכיון שידע בבירור שבנימין לא גנב את הגביע, ואין זו אלא עלילה, הרי מצד תכונת המלכות היה צריך לתבוע משפט בכל עוז, ולא למסור עצמו לעבדות במקום בנימין. ובויתור זה היה גם כלשהו בתוקף מידת מלכותו, ולכן התעכבה מלכותו כמה וכמה דורות.

ומאידך יש לומר, שאילו היה יוסף מקבל דבריו, והיה יהודה נעשה בפועל עבד תחת בנימין, אכן היה נעשה בנימין מלך במקום יהודה, והיתה מלכות שאול נמשכת לדורות, אך מכיון שהיה רק הצעה ולא יצא לפועל, ניתן לבנימין מלכות לזמן, ולאחריו הגיע תור מלכות יהודה, ונבחר בית דוד למלכות עולמית.

בגליון

פרשת ויגש

- 1 עמוד..... ביאורי פסוקים
- 4 עמוד..... לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים.....

היכל השבת

- 8 עמוד..... למעלה מטעם ודעת.....

חכמה ומוסר

- 10 עמוד..... גנות החיקוי.....

פרנס השבוע

סבת תשפ"א

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו

הרב ר' מאיר פילמר שליט"א

לרגל היכנס בנו חיים אליהו יצחק לעול תורה ומצוות
זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך

תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנצחת ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גנזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי
התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למען השם
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המשימה המיטת הרה
- ספרים
- על הש"ס
- ספר
- הגות ומחשבה
- ביאורי סוחר
- ספר
- אמונה ומסורת
- מגאן
- תורה ודעת
- אמרימים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354
מיתגיה מכון
סניפים 14 מקות מנוחה

עבודת הטיסה בבית מסת
לשמוך סניפיה רבתי
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

רשימת ספריו בן מלך
בספרייה המיוחדת בביתו השלום

מלפני התחלה: 054-8422488
כתובת איתם ישראל 1/9
ביתר עילית
קניית ספרים לפי סעיף 46
לתיאור המדיניות
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'
ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייני דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
הנהלה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מום

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

ואין לו לחוש לסכנה, וכיון שכן הגיע הזמן שיכול הוא להתגלות אליהם.

וכן מצינו במדרש - 'וכיון שראה יוסף שמסר יהודה נפשו על בנימין, הכיר צדקות אחיו והתודע להם' (במד"ב יד, ז).

עוד נראה על פי דברי המדרש - 'כי הנה המלכים נועדו עברו יחדי' (תהלים מח, ה) - זה יהודה ויוסף, 'המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו וכו' רעדה אחזתם' - אלו השבטים, אמרו, מלכים מדיינים אלו עם אלו, אנו מה איכפת לנו, יאי למלך מדיין עם מלך' (בראשית רבה צג, ב).

כלומר שיסוד המערכה כאן היתה על המלכות, ומלכתחילה מה שמכרו את יוסף, היה משום שלא קיבלו האחים את מלכותו של יוסף, אלא יהודה היה מנהיגם. [יש שכתבו, שעל כן דנו אותו למיתה כמורד במלכות]. וביקש לנסותם האם עדיין עומדים על דעתם שיהודה יהיה המלך, והאם יהודה מוכן לוותר ולמחול על כבודו, ולאפשר ליוסף את המלוכה. שרק באופן כזה יוכל להתגלות אליהם, שאם לא כן שוב יתגלע הריב, ויבואו להילחם ביוסף למען מלכותו של יהודה. וכאשר נוכח לראות שיותר יהודה על מלכותו, והיה מוכן להיות עבד ובלבד שישלח את בנימין למען למנוע צער מאביו, הרי מוכח שגם לא יפגעו ביוסף על מלכותו.

כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה, שבעים (מו),
(כז)

ודרשו חז"ל (ב"ר צט, ד, פד"א פל"ח) שמספר שבעים נתמלא על ידי יוכבד בת לוי שנולדה בין החומות. וצריך לבאר טעם הדבר מדוע נסתבב כן הדבר מאת ה', שדווקא ברגע כניסתם למצרים בין החומות התמלא המספר לשבעים נפש. כלומר מה משמעות הדבר, ומה זה בא ללמדנו.

ונראה, כי ענין לידתה של יוכבד בין החומות דווקא, הוא להדגיש את ההנהגה המיוחדת שבה מנהיג ה' את ישראל, על פי מאמר חז"ל - 'אין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל אלא אם כן בורא להם רפואה תחילה' (מגילה יג). כלומר אף כאשר הקב"ה מביא על ישראל מכה ופורענות, לעולם תהיה הרפואה מוכנה והגאולה מזומנת בצדה.

והנה לידת יוכבד נחשבת לבריאת שורש הגאולה, כי הרי היא היתה אמם של משה אהרן ומרים, שהם שלשת הגואלים שעל ידם נגאלו ישראל ממצרים, וכמו שכתוב -

והוא דבר נפלא שדווקא שבת בנימין מבני רחל, לא הלך אחר מלכי בני יוסף, אלא דבק בממלכת יהודה ובית דוד. ויתכן ששורש הדבר הוא במאורע זה, שיהודה מסר את נפשו עליו. והנה בכך נמלט בנימין מגורלם של עשרת השבטים אשר הוגלו על ידי מלך אשור, ונשתכח זכרם ואבדו את שייכותם למציאות העם הנבחר, עד עת קץ. ועל ידי שני שבטים אלו נותרו בעם ישראל גזע שני האמהות רחל ולאה.

ויש לומר, שכל המערכה באותה שעה היתה נטושה על ענין זה מי יזכה בבנימין, שיוסף ביקש לפרוש את חסותו עליו, וכנגדו ניגש יהודה למלחמה, והדגיש את חלקו ואת התמסרותו וערבותו לאביו על בנימין.

ואכן הצילו מהיות עבד ליוסף, וזה היה סימן לבנים שלא התחבר שבת בנימין עם מלכות יוסף, אלא נמשך אחרי מלכות יהודה, ובכך ניצל מגלות עשרת השבטים, כאמור.

ואיתא במדרש - 'איש יהודי' (אסתר ב, ה), וכי היה משבט יהודה, ולא משבט בנימין היה, שנאמר 'איש ימיני', מה ראה הכתוב שקראו יהודי, אלא שירדו השבטים למצרים אצל יוסף, וראה בנימין עמהם ונתן הגביע באמתחת בנימין, ונמצא באמתחתו, ואמר האיש אשר ימצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד וכו' אמר לו הקב"ה אתה מסרת נפשך לעבד תחת בנימין, חייך הגואל שעתיד לעמוד לישראל, לשמך אני כותבו, לכך נאמר איש יהודי' (מדרש פנים אחרים על מגילת אסתר נוסח ב פרק ו).

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו, ויקרא הוציאו כל איש מעלי, ולא עמד איש אתו, בהתודע יוסף אל אחיו (מה, א)

צריך לדעת מדוע נגלה אליהם יוסף דווקא בשלב זה. אכן הדברים מבוארים על פי מה שביארנו לעיל בפרשת מקץ, שכל התנכרותו לאחיו וכל פרשת התלאות שעשה עמהם, היה משום שחשש שאם יודע לאחיו שהוא חי וחפשי, שוב יתנכלו להמיתו.

ומשום כך עשה עמהם את כל העלילות הללו בכדי לבחון האם כבר אינו נתון בסכנה מצידם, ובעיקר רצה לבחון אותם האם הם נאמנים ודואגים לאחיו בנימין שהוא מבני רחל, ולו מן הטעם שהם דואגים לצערו של אביהם. ולפיכך כאשר נוכח לראות את התמסרותו הגמורה של יהודה עבור הצלת בנימין, עד שהיה מוכן להיות עבד תחתיו, ידע נכוחה כי שוב לא יפגעו בו

עשה אותם באופן מיוחד, בניסים ובנפלאות אשר יד ה' הגלויה עשתה אותם למטרה זאת וכדכתיב - 'עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו' (ישעיה מ, כא).

ולכן סיבב הקב"ה שעם ישראל בתחילת הוויתו ויצירתו יהיה משועבד במצרים, ומשם יגאל אותם בידו החזקה ונמצא שהוא יצר אותם. אמנם אילו היה להם קיום בארצם בתור 'עם' כטרם שיקחם אליו, הרי אינם יצירה מיוחדת של ה'. ולכן נגזרה הגזירה שבטרם התהוותם על ידי ה' לעם, עליהם להיות גרים ועבדים במצרים.

אמנם כל עוד שהיו האבות וזרעם בודדים ויחידים, לא נתחייבו להיות בארץ לא להם, כיון שעדיין לא חל עליהם שם 'עם' לרגל מיעוטם. כי עד מספר שבעים נחשבים ל'משפחה', אולם ממספר שבעים נפש הוא כבר סכום שמהווה התחלה של 'עם'.

ולכן הנהיג הקב"ה אותם במידת הרחמים, שכל עוד שאין הגזירה מכריחה שיהיו במצרים, הורשו להיות בארץ ישראל. אולם מאותו הרגע שהיו לשבעים נפש שהוא כבר סכום של 'עם', כבר מוכרחים הם להיות במצרים. ומסובב כל הסיבות סיבב את הדברים, שעד הרגע האחרון לפני שעמדו להיות לשבעים נפש, לא נאלצו להיות במצרים. ולכן נולדה יוכבד דווקא בין החומות, כלומר שהקב"ה הזמין את ביאתם למצרים ברגע זה של לידתה, שבתוהו הרגע שבעש שבעים נפש באו בשערי מצרים, והיה התהוותם למספר 'עם' וביאתם למצרים 'באים כאחת'.

כי העלתיך מארץ מצרים ומבית עבדים פדתיך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים' (מיכה ו, ד). [אמנם לידת לוי אינה נחשבת כהתחלת הגאולה, כי היו לו עוד צאצאים, אבל יוכבד כל בניה היו מיועדים לגאולה].

הנה כי כן, דווקא כשעמדו בני יעקב על סף ארץ מצרים, בכניסתן לעיר - זו היתה השעה הראויה ללידתה. לידת יוכבד 'בין החומות' משמעותה היא, שגזירת שעבוד מצרים לא נותרה ללא רפואה אפילו שעה אחת, אלא בד בבד עם ירידה למצרים מקום השעבוד - כבר נזרעו ניצני הגאולה.

ובאופן נוסף נראה לבאר, כי הנה ייעודו של עם ישראל הוא להיות עם ה', ובכדי שיהיה עם ה' בשלימות, צריך שה' יעשה וייצור אותם מראשית התהוותם. וכדכתיב - 'הלא הוא אביך קנן הוא עשך ויכוונך' (דברים לב, ו).

יצירה מיוחדת זו, קובעת קשר חיבה וקירבה מיוחדים בין הקב"ה לכנסת ישראל לאורך כל הדורות, ובמקביל קובעת חובת עבדות בדרגה גבוהה, וכדכתיב - 'עבדו את ה' בשמחה ובאור לפניו ברננה. דעו כי ה' הוא אלוקים הוא עשנו ולו אנחנו' (תהילים ק, ב). מבואר בפסוק זה שהחובה לעבוד את ה' בשמחה ולבוא לפניו ברננה, היינו משום ש'הוא עשנו' וממילא, 'לו אנחנו'.

והנה הרי הקב"ה הוא בורא ויוצר כל העולם ואת כל העמים, אולם עם ישראל הוא יצירה מיוחדת שהקב"ה

לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים

נראים הדברים כפעולותיהם של האנשים, אשר מחמת בחירתם השליילית גרמו לתוצאות קשות. ובא הכתוב ללמדנו בזה את ההשקפה הנכונה, כי המאורעות והתוצאות כשלעצמם אינם כי אם מעשה האלוקים אשר לו לבד נתכנו עלילות, והוא אשר הוביל את יוסף למצרים, וסיבב את כל התוצאות, ואין לשום אדם השפעה לשנות את המציאות.

ואמנם אף שהאלוקים שלחו, מכל מקום לגביהם נחשב לחטא, כיון שמחשבתם היתה לרעה וכמו שאמר - 'ואתם חשבתם עלי רעה'. ואיתא בחז"ל שעל חטא זה נהרגו עשרה הרוגי מלכות. והנה לפי דעת כמה מן הראשונים, גזירת שעבודם של בני ישראל במצרים, באה כנגד מכירת יוסף לעבדות. וביותר מוטעמים הדברים באברבנאל (פרשת וישב) שכתב - 'לפי שבמצרים חטאו,

מבט האמונה על המאורעות בעולם

'ועתה אל תעצבו, ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה, כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם... ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה, כי האלוקים, וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו, ומושל בכל ארץ מצרים' (מה, ה-ח).

וכן ניחמם יוסף לאחר מות יעקב - 'אתם חשבתם עלי רעה, אלוקים חשבה לטובה, למען עשה כיום הוזה להחיות עם רב' (ג, ב).

פסוקים אלו משרישים בנו את נקודת המבט הנכון והאמיתי על השתלשלות המאורעות בעולם, כי אף שהתורה מספרת לפני כן את כל השתלשלות הדברים הפלאית והתמוהה כיצד נסתבבו הדברים עד שהאחים מכרו את יוסף למצרים, ובמבט טבעי כדרכו של עולם,

שמכרוהו להיות עבד שם, היה ראוי שילקו במצרים ויהיו עבדים שמה הם ובניהם חורעם שנים רבות'. וכן איתא בווהר (ח"ב רעו ע"א, זוהר חדש פרשת וישב דף כט, א). ויש לזה קצת סמך במדרש - 'אמר הקב"ה לשבטים, אתם מכרתם את יוסף לעבד, חייכם, אתם קורין עצמכם בכל שנה ושנה עבדים היינו' (מדרש תהילים מזמור י, ילקו"ש תהילים תרמח).

[עוד מצינו 'מידה כנגד מידה' בענין זה, הלא היא גזירת עשרה הרוגי מלכות, שבאה בעטיה של מכירת יוסף, כמובא בקינת 'אלה אזכרה ונפשי עלי אשפכה' (המיוסדת על פי מדרשי חו"ל). גזירה זו באה כנגד מכירתו של יוסף, כשכתב מהם הרשע לקיים מה שנאמר - 'וגונב איש ומכרו מות יומת' (שמות כא, טז), כמבואר שם]. וכן איתא במדרש - 'אמר רבי יהושע בן לוי, לא נמשכו עשרה הרוגי מלכות אלא בחטא מכירתו של יוסף. רבי אבין אומר, בכל דור עדיין החטא קיים' (מדרש משלי א').

ואמנם אף שהאלוקים שלחו, מכל מקום לגביהם נחשב לחטא, כיון שמחשבתם היתה לרעה וכמו שאמר - 'אתם חשבתם עלי רעה'. ואיתא בחז"ל שעל חטא זה נהרגו עשרה הרוגי מלכות. ויש דעות בראשונים שהשעבוד במצרים לעבדים היה על עוון זה, מידה כנגד מידה שמכרו את אחיהם לעבד במצרים. אכן כל זה רק מה שנוגע כלפי עצם מעשה החטא מצד העושים, אבל לגבי התוצאות, אין הדבר תלוי בהם כלל, וכל מעשיהם היו אמצעי בידי האלוקים לשלחו למצרים. וכלשון הכתוב - 'לב אדם יחשב דרכו, וה' יכין צעדו' (משלי טז, ט), וכתוב - 'מה' מצעדי גבר, ואדם מה יבין דרכו' (שם כ, כד).

מאורעות וסיפורי התורה במבט ספר התהלים

והנה בספר 'תהלים' מורחב ענין זה, ובכל פרקיו מלמד את האדם להתבונן על כל המתרחש במבט של השגחה עליונה. ובכמה מקומות אנו מוצאים שגם בתיאור מאורעות מעניק ספר תהילים מבט רווי אמונה ועומק האמת. וגם מאורעות אשר בתורה הם מתוארים כיצד היו נראים הדברים בחיצוניותם, אך בתהילים מתואר אותו מאורע מתוך מבט מעמיק הרואה בו את השגחת ה' ורצונו המכוון.

והנה כפי המסופר בתורה אזי רק לקראת סוף המערכה, מורה יוסף לאחיו כיצד לראות את הכוונה העמוקה 'לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים'. אולם בתהילים כבר כתוב מלכתחילה - 'שלח לפניך איש לעבד נמכר יוסף' (קה, יז). הקב"ה הוא אשר שלח אותו למטרה ותכנית נשגבה.

כלומר שאף שהשתלשלות העניינים למראה העין היתה תלויה בסיבות ומעשי בני אדם, שיוסף הורד מצרימה בסיבת שנאת אחיו ומכירתם אותו, ומתוך כך ירדו יעקב ובניו אחריו. אבל רוח הקודש מתייחסת לדברים לאמיתם כפי שהם בשרשם ובמהלכם הפנימי, לתכליתם של הדברים כפי רצון הנהגת ה'. 'שלח לפניך איש' - זו היתה המטרה במכירת יוסף ובירידתו למצרים.

כמו כן סיפור שר המשקים ופתרון חלום פרעה אשר גרם לשחרורו. באותו פרק תהילים מתואר הדבר בסגנון האמונה הטהור - 'שלח מלך ויתיריהו מושל עמים ויפתחהו' (פסוק כ). ה' הוא ששלח את פרעה לשחררו, הכל הוא מעשי ה'.

ספר תהילים - סגנון ההשקפה האמיתית

ובדומה לזה מתואר בתהילים גם המאורע של התנכלות המצרים לישראל. שהרי בתורה מופיע סיפור העובדות כיצד נתגלגלו הדברים כפי הנראה לעין, כהשתלשלות סיבות ועילות בדרכו של עולם - 'ויקם מלך חדש על מצרים וגו' ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו פן ירבה וכו'" (שמות א, ח-ט). כלומר שהיו נימוקים הגיוניים וטבעיים להשתלשלות המאורעות. אולם בתהילים מתייחס המשורר מיד לסיבה השרשית - 'הפך לבם לשנוא עמו להתנכל בעבדיו' (קה, כה). הקב"ה הוא שנתן בלבם לשנוא את עם ישראל.

השקפת האמונה הבהירה בחיי דוד המלך

השקפה יסודית זו מנהלת את דוד המלך בכל מהלך חייו כפי שניתן לראות זאת לא רק בספר תהילים. כך כאשר ניגש להילחם עם גלית הפלשתי - 'ויבט הפלשתי ויראה את דוד ויבוזה, כי היה נער ואדמוני עם יפה מראה וגו' ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון, ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלוקי מערכות ישראל אשר חרפת. היום הזה יסגרך ה' בידי, והכיתיך והסרתני את ראשך מעליך, ונתתי פגר מחנה פלשתים היום הזה לעוף השמים ולחית הארץ. וידעו כל הארץ כי יש אלוקים לישראל. וידעו כל הקהל הזה, כי לא בחרב ובחנית יהושיע ה', כי לה' המלחמה, ונתן אתכם בידינו' (שמואל א' יז, מב-מז).

וכן כאשר עם ישראל התנדב ביד רחבה לבנין בית המקדש מכריז דוד המלך - 'וכי מי אני ומי עמי כי נעצור כח להתנדב כזאת, כי ממך הכל ומיידך נתנו לך' (דברי הימים א' כט, יד). כלומר וכי משלנו נתנו לך, הרי הכל שלך.

כך מתייחס דוד המלך לכל מאורעותיו בהכנעה

חזי' (מגילה ג.), ומשום כך עשו זאת, ויש בזה נימוק והסבר פנימי מדוע בערה בקרבם המשיכה העזה למעשה זה.

והנה מידה עליונה זו היא מן הדרגות היותר גבוהות הקיימות אצל הצדיקים הגדולים העומדים לפני האלוקים, שיש אשר הקב"ה מכניס בלבם נטיה לעשות מעשה בלתי מובן, הנוגד לכאורה את דעתם ורצונם הפשוט, ולפעמים אף עומד בסתירה להשקפתם וארחות חייהם, מבלי שיהיה להם עצמם הבנה והסבר מניח את הדעת, על מה ולמה הם עושים כן, ורק ברבות הימים יתברר להם כי רוח הקודש היא אשר הניעתם, והפעימה בהם מעין רצון בלתי נשלט לעשות את המעשה אשר עשו.

וכך משיגים הצדיקים לפעמים את סיבת מעשה עצמם למפרע, משתאים לראות כיצד הקב"ה כיוון אותם לעבר המקומות הנכונים, אף על פי שלא היו יכולים לצפות בשעתם את משמעות הדברים ותוצאותיהם.

רגלי הצדיק מוליכות אותו למעשים נעלים

והנה יש בזה דרגה יותר בסיסית, שרוח קדשו של הצדיק, מוליכה אותו לעבר מקומות שונים שלא מדעתו ושלא בכוונתו, וזאת מצינו אצל דוד המלך וכדאיתא בחז"ל - 'חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך' (תהלים קיט, טט), אמר דוד, רבוננו של עולם, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות' (ויק"ר לה, א). זוהי מדריגה נעלית, כאשר בתחילה העלה במחשבתו לעסוק בעניינים אחרים, ויד ה' היטתה אותו לכוון צעדיו לעבר פתחי תורה.

הצדיק מרגיש את האמת אף שאין הדבר גלוי לפניו

מדריגה נוספת מובא בספרים הקדושים לגבי אברהם אבינו ע"ה, כשעקד את יצחק בנו על גבי המזבח, וכתוב שם - 'וישלח את ידו ויקח את המאכלת' (בראשית כב, י), ומטו בזה משמיה דהרה"ק מרימנוב זיע"א (עיין 'פרי צדיק' להר"צ הכהן מלובלין פרשת מקץ א) 'שבכל מעשה שהיה רצון ה' יתברך, היו אבריו של אברהם אבינו ע"ה עושין מעצמם מרוב הזריזות, וכן היה בכל מעשה העקידה, וזולת במעשה לקיחת המאכלת, שלא היה ברצונו יתברך, שלא רצה לשוחטו, לכן לא רצו ידיו של אברהם אבינו ע"ה ליקח. רק אברהם אבינו ע"ה חשד את עצמו, שמה הוא מהסתת ועצלות היצר הרע. ועל

ובהסכמה לכל אשר יעשה עמו הקב"ה, כשהוא נמלט מבית מלכותו מפני בנו עצמו ובשרו נרדף ומושפל, ושמעי בן גרא יוצא לקראתו ומבזהו, ומקללו קללה נמרצת, וביקש אבישי בן צרויה להסיר את ראשו של שמעי בן גרא, ומנע זאת ממנו דוד המלך, באמרו - 'כי ה' אמר לו קלל את דוד, ומי יאמר מדוע עשיתה כן' (שמואל ב' טז, ט), והיינו שאבישי בן צרויה סבר להתנקם בו כיון שהוא היה סיבה להשפלת כבוד המלך, אך דוד אמר לו שאין הדבר תלוי בו אלא ה' אמר לו קלל, כלומר ה' הוא הסיבה למצב זה, כי גם הסבל שבא על ידי אדם הכל הוא בגזירת עליון.

ולמרות שבוודאי לגבי שמעי בן גרא נחשב לחטא, מה שקלל את דוד וביזה את כבוד המלכות. וכמו שאכן מצינו שבסוף ימיו ציוה דוד המלך על שלמה בנו להעניש את שמעי בן גרא ולהמיתו (מלכים א' ב, ו), הרי זה רק מה שנוגע לחלק החטא, שזה נתון בידו של החוטא לבחור ברע. אבל הבזיון והסבל של דוד אין זה נתון לשליטתו, ולא הוא זה שבידו לקבוע ולגרום שכבודו של דוד יושפל. כלומר שלגבי העובדה שנתבזה דוד, אין שמעי בן גרא נחשב אלא כשליח ההשגחה העליונה, וכביכול 'ה' אמר לו קלל'.

כלומר, שכל כוחה של בחירת האדם היא רק לעשות טוב או רע במה שנצטווה עליו, שבידו לשמוע בקול ה' או למרות פיו. אולם אין בכוחו לשנות מאומה מסדרי הבריאה וממה שנגזר על זולתו.

[וכן באותו מאורע כאשר ביקש צדוק ליטול עמהם את ארון ה', אמר לו - 'ויאמר המלך לצדוק השב את ארון האלוקים העיר, אם אמצא חן בעיני ה' והשיבני והראני אותו ואת נווהו. ואם כה יאמר לא חפצתי בך, הנני יעשה לי כאשר טוב בעיני' (שמואל ב' טו, כה)].

סוד 'אלוקים חשבה לטובה'

אמנם נראה שבפסוקים אלו מלבד בירור ענין השקפת האמונה נתבאר כאן ענין נוסף ועמוק מסודות דרכי ההנהגה האלוקית. שהרי יוסף בא לנחמם שלא יצטערו כל כך על מעשיהם. ומה נחמה יש בדבריו שהכל הוא מעשה ה', שהרי חומרת מעשיהם לא קהתה בכך.

ונראה שטען לפניהם יוסף, שהמעשה הזה אשר עשו נבע מתוך עוצם הרגשתם את שורש הקדושה הטמון באותו מעשה, בבחינת 'אף על גב דאיהו לא חזי מזליה

1. ומה שכתב בענין זה הרמב"ם בשמונה פרקים (הקדמת מסכת אבות פרק ח), וכעין זה כתב ה'אור החיים' הקדוש (בראשית לו, כא), שלכאורה משמע מדבריהם שלבעל בחירה יש כח לשנות את גורל הזולת, ח"ו להבין את הדברים כפשוטם.

כן כתיב וישלח את ידו בכח ליקח את המאכלת' (ועיין עוד 'אוהב ישראל' להגה"ק מאפטא ליקוטים חדשים לך-לך).

ומעיין זה היה הדבר כאן אצל שבטי י-ה כאשר גמרו בדעתם למכור את יוסף אחיהם, אף על פי שאחר כך נתפס הדבר בעיניהם כמעשה שלילי, והיו מצטערים על מעשיהם, הנה בסופו של דבר מתברר להם כי לא אתם שלחתם אותי מצרימה - כי האלוקים, כלומר שרוח הקודש היא אשר הפעימה בהם את רוח ההסכמה למכרו, ובאותה שעה היתה דעתם טפילה לדעת המקום, ונמצא שבמעשיהם אלו מלאו, כצאן אחר הרועה, את רצון קדשו של הקב"ה, להביא על ידם את התוצאה הנרצית בעיניו.

ואיתא במדרש - וישבו לאכל לחם, אמר רבי אחוה בר זעירא עבירתן של שבטים זכורה היא לעולם, תקוה היא לעולם, וישבו לאכול לחם, מאכיל לחם לכל באי העולם' (ב"ר פד, יז).

[ומבואר בשם האר"ז¹ ל שיש סוד בענין גלות מצרים, שהיו ישראל צריכים לתקן ולהעלות הרבה ניצוצות קדושה, וכאשר יצאו נתקיים בהם 'וינצלו את מצרים', שלא נשתתיר במצרים שום ניצוץ של קדושה. [וכעין זה כתב במשך חכמה (שמות יג, יג) שמה שירדו ישראל למצרים היה משום שהיא היתה מרכז החכמה והתרבות באותו הדור, והיו ישראל צריכים ללמוד החכמות ההן ולקלוט מהם גינוני רוממות מוסימיים שאחר כך ישמשו אותם בעבודת ה'.

ועל דרך שנתבאר לעיל נמצא כי מה שגרם לשבטים למכור את יוסף למצרים ואחר כך לבוא אחריו בחבלי אדם ובעבודת איתנים, הרי בעומק הדבר היה זה

השאפה הפנימית הנשגבה להוציא את ניצוצות וכוחות הקדושה המפורזים שם ולהעלותם לקדושה והוא עומק נוסף בביאור הענין האמור של 'לא אתם שלחתם אותי הנה' ו'אלוקים חשבה לטובה'].

ואמרו במדרש על מכירת יוסף - 'והיתה שכנה שוחקת ואומרת, (ישעיה נה, ח) כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאום ה'. שאלולי שגזרה מלפני, לא היתה עצתכם כלום' (מדרש משלי פרשה א, 2).

ממני יצאו הדברים

דוגמא נוספת לכך אנו מוצאים במעשה יהודה ותמר, שכך אמרו חז"ל - 'ויט אליה אל הדרך. אמר רבי יוחנן, ביקש לעבור, וזימן לו הקב"ה מלאך שהוא ממונה על התאוה, אמר לו יהודה היכן אתה הולך, מהיכן מלכים עומדים, מהיכן גדולים עומדים. ויט אליה אל הדרך, בעל כרחו שלא בטובתו' (ב"ר פה, ח). וכן אמרו 'כיון שהודה ואמר צדקה ממני וכו' יצתה בת קול ואמרה, ממני יצאו כבושים' (סוטה י, י), [רש"י: כבושים - דברים עלומים. שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים, ואי אפשר לצאת אלא מיהודה].

ונראה, כי במידה יתירה מתעצמים הדברים הללו בלב המלכים, שעליהם נאמר 'לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו' (משלי כא, א). ואשר לכן מצינו מידה זו דווקא ביהודה, הן במכירת יוסף, כאשר הוא היה זה שהרגיש ראשון בדבר, ועל ידו באה ההוראה לאחיו 'לכו ונמכרונו'. והן במעשה תמר, שזימן לו הקב"ה מלאך בעל כרחו, כדי למלאות רצונו של מקום.

2 ועיין מה שכתב המלבי"ם בפרשת וישב (לו, ד) - 'וחז"ל אמרו מעצה עמוקה אשר בחברון, רצה לומר שמדרך הטבע לא היה ראוי שיעקב ישלח ילד שעשועים למקום סכנה וכו', רק שהיה סיבה מאת ה' וכו', ופה גם האמצעי לא היו בחייריים והיה כולו מאת ה' וכו', אחר שבשטי י-ה טענו בדמינים וחשבו שהוא מעשה טובה ומצוה תחשב לבער קוצים מן הכרם וכוונתם היה לשמים, הלא בכאלה הענינים שישבו על עבירה שהיא זכות וכשרון היה ראוי שיראה ה' חטאים בדרך ויצילם מחטא זה, שאף לאבימלך אמר גם אני ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת ואחשוך גם אנכי אותך מחטאו לי, וכל שכן לזרע קודש, שזה נכלל במה שאמרו 'הבא לטהר מסייעין אותנו' וכו', ובמדרש 'למה וישנאו אותו כדי שיקרע הים לפניהם' (ב"ר פד, ח), וכן השליחות ששלחו יעקב היה נגד דרך הטבע רק מעמק חברון, והגם שהמכירה היתה בחיירית היו כמוכרחים מצד השנאה שהקבע בלבם ומצד שהקבע בדעתם כי הוא רשע למות וכו' הוא רודף את הכלל, וה' סגר לפניו הדרך ולא האיר עיניהם לדעת האמת כי יוסף צדיק הוא בדרכיו ותמים במעשיו, ושיכיר יעקב שנאת האחים ולא ישלחו למקום סכנה, וע"כ אמרו שהיה יעקב ראוי לירד בשלשלאות של ברזל למצרים, ואמרו משל לפרה שמושכים בנה לבית השחיטה והיא הולכת אחריו, רצה לומר שהיה מוכרח שיעקב ירד מצרים, ולא היה אפשר שיהיה זה רק ע"י שיוקח בשביה ע"י שובים ויוליכוהו בשלשלאות וכו', וסיבב ה' שיהיה בכבוד כי עין ה' על יראיו, שהגם שאם היה נמשך בשלשלאות היה נעשה התכלית הכללי שירד יעקב מצרים, אבל השגיח ה' שיהיה זה בכבוד ע"י יוסף ולא ע"י שבי ומאסר, שזה מחסדי ה' על יראיו'.

למעלה מטעם ודעת

שני מדרגות בעבודת ה'

איתא בספ"ק שהאדם בשבת קודש הוא בבחינת 'למעלה מטעם ודעת'. ומשמעות הדבר, שבשבת האדם הוא בדרגה של 'רצון', שאין עשייתו מחמת טעם ודעת אלא מחמת רצון ותענוג.

כלומר דבכלל ענייני עבודת ה' וקיום המצוות, ישנם שני סוגים. יש צורת עבודה שעושים אותה מחמת 'טעם ודעת', דהיינו כאשר האדם עובד את ה' ומקיים את המצוות, משום שמבין בדעתו גודל החובה המוטלת עליו, והוא משתדל למלא את תפקידו בנאמנות. או שמשכיל להבין את רוממות המעלה של עבודת ה', וחפץ להיות מן הזוכים לזה. והנה מכיון שעושה כל המעשים הללו מחמת 'טעם ודעת', הרי עבודתו זו היא בחינת 'מלאכה', כיון שכופה את עצמו מחמת הטעם והנימוק, לעשיה זו.

וכל שכן אם הוא עוסק בעבודת ה', מחמת שרוצה לזכות בשכר טוב לעולם הבא, או ששואף להגיע עי"ז לשלימות ולזכך עצמו, או לתיקון העולמות. הרי כל זה הוא בחינת עבודה ומלאכה, שזה הכשר והכנה לאיזה מטרה.

אכן יש מדרגה, של עבודת ה', שהיא לא רק מצד הרגשת החוב. אלא עבודה הבאה מחמת רצון ותשוקה, בבחינה שאמר דהמע"ה - לעשות רצונך אלוקי חפצתי (תהלים מ, ט). נפשו חושקת וכל רצונה הוא לעשות רצון ה', לקיים מצוותיו. והנה סוג זה של עבודת ה', הוא בחינת 'למעלה מטעם ודעת', דהיינו שכבר זכה להגיע לדרגת עבודה שהיא בחינת 'רצון ותענוג'. והוא נהיה אחר ה' ונמשך על מצוותיו ומתענג עליהם.

ואכן בן עליה, אשר זיכך מידותיו והגיע לטהרת הלב ושלימות הנפש, מרגיש טעם וקדושה בעצם קיום המצוות, ומתאוה לעשותם, וכלשון הכתוב - צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה (שם ק"ט). וכמו כן החטאים נמאסים בעיניו, וכל דבר רע הוא בזוי ומתועב בנפשו. בחינת - נבזה בעיניו נמאס (שם טו). עבודת ה' באופנים אלו, הרי היא בחינת 'חיים', כיון שעושה אותה כשאיפת נפשו ומתענג עליה.

עבודת ה' בשבת - בחינת חפץ ורצון

והנה בימות החול אף שנפשו של האדם מסכמת לעבודת ה' ולקיום מצוותיו, הרי זה מחמת איזה חשבון וטעם ודעת המחייבו לזה, ועדיין זה בחינת מלאכה.

אבל בשבת, נפש האדם מאליה נוהה אחר ה', וכלי שום חשבונות של שכל, רגליו מוליכים אותו לעבודת ה', וכענין שאמרו - אמר דוד, רבש"ע, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר, למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והרי רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך (ויק"ר לה, א). ביום השבת מתחדש רצון בנפשו של היהודי לקיים את מצוות ה' ולעבדו באמת, רצון וחשק אשר הוא למעלה מטעם ודעת. מכח קדושת השבת, ומתנת הנשמה היתירה, זוכה היהודי שרגשות הקודש באים ומתעוררים מאליהם, ונפשו שואפת לכל קודש, ונשמתו נכספת לכל טוב ונעלה, ומתוך כך עבודתו היא פעולה של 'חיים'.

בעל התניא - עבודת שבת רצון שלמעלה מהשכל

ועיין בספר 'תורה אור' לבעל התניא (פרשת ויקהל ד"ה ויקהל משה) - שמע ישראל וכו' ה' אחד ואהבת בכל לבבך וכו', פירוש שאהבה זו נולדה ונמשכה מן ההתבוננות בגדולתו יתברך וכו', שלא לחפוף בשום חפץ בעולם, זולת ה' לבדו וכו', וזהו שאמר ואהבת בכל לבבך בשני יצירי, שיתהפך גם הרצון של הנפש הבהמית הנקרא יצה"ר להיות לה' לבדו.

ורצון זה ואהבה זו נולדים ונמשכים מהשכל, דהיינו על ידי התבוננות שמתבונן בגדולתו ורוממותו יתברך, איך דכולא קמיה כלא חשיבא ואפס בלעדו, שמזה יומשך ביטול הרצון וכו'.

והנה כל זה הוא בכל ששת ימי המעשה, שנאמר בהו ששת ימים תעבוד, והעבודה היא בחינת פולחנא דרחימותא כי היא בחינת עבודה ויגיעה, שאי אפשר להיות הולדת והמשכת האהבה מההתבוננות, אלא אם כן יגיע את עצמו ויקשר דעתו בחזק, ונצרך לזה כל הלי"ט מלאכות ברוחניות וכו'. ובחינת אהבה זו שבחול היא רק האהבה הנמשכת מהשכל וההתבוננות כו'.

אבל בשבת ניתוסף בכל אחד נשמה יתירה, והיינו שנולד בכנסת ישראל דבר חדש ממש, מה שאין נמצא בהם בחול, והיינו בחינת אהבה ורצון לה', שלמעלה מן השכל וההתבוננות.

כי הנה אית רצון ואית רצון, פירוש אית רצון שנולד מהשכל וההתבוננות, ונקרא רצון התחתון, לפי שבחינת רצון זה נולד מהשכל, אם כן הוא למטה מהחכמה ובינה, ונולד ונמשך מהם. אבל אית בחינת רצון העליון, שלמעלה מעלה מהחכמה, וגילוי בחינה זו בנפש האדם,

ישראל נמצאת עם ה'. וכל עבודתינו הוא רק בבחינת 'פתחי לי', לפתוח לבו ולהיות כלי מוכן לקלוט ולקבל אור הקדושה.

ועיין בספר 'שפת אמת' שעצם הציפיה והרצון לאור השבת, והשתוקקות לקדושתה והשגותיה העליונות, היא הפתח לכניסת הרוח - בשם א"ז מו"ר ז"ל והיה ביום הששי, לשון שמחה, שע"י החשק והשמחה בערב שבת לקבל שב"ק, זה ההכנה לשבת (בשלח תרל"ג).

שלימות האדם משני סוגי העבודה

אמנם יש יתרון מעלה בעבודה של עמל ויגיעה, בחינת עבודת ימות החול. שבעמל זה מבטא עבודת והכנעה להש"ת. אולם לעומת זה יש מעלה ורוממות בחלק עבודת ה' שמבחינת רצון ותענוג, שהיא באה מצד עצם הנפש, ומעלה נשגבה זו היא בחינת עבודת השבת. ואכן, צריך האדם לשני סוגי עבודת ה' אלו, כי יש בזה מה שאין בזה. והנה הדרך להגיע למדרגת הרוממות של שבת, הוא על ידי העמל והיגיעה בחלק העבודה של ימות החול. שבשכר זאת, מתקדשים וזוכים לקירבת ה', ומגיעים לדרגה של השתוקקות ודביקות בהקב"ה, ולהרגיש נועם ה' ולהתענג עליו. ועל זה רמזו - מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת. על ידי העבודה בבחינת ערב שבת, ביגיעה ועמל, כאשר כופה האדם את עצמו גם כאשר אינו מרגיש את נועם המצוות, אלא עובד את ה' מתוך הכנעה וביטול עצמו לה'. על ידי זה זוכה לבחינת שבת - אז תתענג על ה'. כי העובד מתוך צער ויגיעה, ונמשך ורץ אחר ה', נכנס ונעשה לחלקו, ככתוב - משכני אחרך נרוצה הביאני המלך חדריו (שה"ש א, ד). כאשר מוסר את נפשו ורצונו, למען ה', קונה בזה קנין בעצם נפשו בדביקות בה'. וממילא זוכה לדברים הרבה, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

בימות החול אין הלב מזוכך כל כך להרגיש את נועם המצוות, וכל עסקו הוא רק מצד טעם ודעת. אבל בשבת קודש, מתעלה האדם ומתרומם להרגיש נועם ה' ונועם המצוות, ונפשו נכספת לאהבת ה' ולדבקה בו ולקיים כל מצוותיו, ומרגיש טעם הקדושה והרוממות בעצם המצוות.

הוא בחינת האהבה שאינה נולדת מהתבוננות השכל, כי אם היא אהבה פשוטה שלמעלה מן השכל, שזהו בחינת יחידה שבנפש שלמעלה מהחכמה. וכמו על דרך משל, כאשר יחפוץ האדם בחפץ ורצון, לאיזה דבר הנוגע לעצם הנפש ממש, וגורם לו לעשות דברים שלא על פי הדעת והשכל כלל, כי רצון זה עמוק עמוק מהשכל כו'. וכנודע שיש בחינת רצון שלמעלה מהשכל, על דרך אמרם 'כך עלה במחשבה', ואין טעם לרצון. ובחינת אהבה ורצון זה לה', מתגלה בנפש האדם ביום השבת דווקא, והיא בחינת אהבה רבה, שהיא באה מלמעלה למטה בנפש האלוקית בשבת. דהיינו שאין האהבה לפי ערך השכל וההתבוננות לבד, רק היא למעלה מהשכל, ונמשכת מבחינת רצון העליון שלמעלה מהחכמה.

עבודת ה' בשבת - בבחינת כלי מוכן להשפעה

וכן איתא בספר 'שפת אמת' (יתרו תרל"ז) - בימות החול עבודת האדם רק לשעבד הגוף להנשמה להתקרב להקדושה, ובשבת קודש הוא רק להיות מוכן לקבל השפעת הקדושה הבאה לנשמה משורשה.

ועיין בספר 'צדקת הצדיק' (אות רטז) שכתב - ובכל ימי המעשה, הוא זמן העבודה בעיון ויגיעה בדברי תורה, ועיון תפלה. ובא שבת בא מנוחה, כמו שאמרו במסכת שבת (ק"ט): 'במטותא מינייכו לא תחללונה', גם ע"י לימוד תורה ביגיעה נקרא חלול, כי אז הוא מנוחה ומעין עוה"ב, שנהנין מזיו מה שהש"ת בעצמו משפיע להם.

כלומר, שבשבת אין האדם צריך לעשות פעולות ועובדין כדי להתקרב אל הקדושה, כי אם צריך רק לפתוח לבו, להיות כלי מזומן לקבלה, לתת מקום בקרבו להארת שפע הקדושה. והבן. כי בשבת התעוררות הקדושה היא אתערותא דלעילא, ואין האדם צריך אלא לפתוח פתח ושער בנפשו, להיות מקבל שפע הקדושה, בבחינת - פתחי לי אחותי רעייתי.

קמתי אני לפתוח לדודי - בשבת

ועיין תיקוני זהר - בליליא דשבת אתמר 'קמתי אני לפתוח לדודי' בשבת, וכד נפיק שבת אתמר 'ודודי חמק עבר' (דף קמ"ד). כלומר שבשבת, הקב"ה בא ודופק על שערי כנסת ישראל, וקורא לה 'פתחי לי אחותי', כי חפץ להיות עמהם, [וזה עבודת השבת, עצם הדבר שכנסת

גנות החיקוי

שהוחלט אצלו לנהוג כן ואפילו אינו נובע מטבעו, אלא נגרר הוא כשה אחרי העדר.

ואם כי יש גרעין טוב בשורש מידה זו, כי בקטנותו הוטבע באדם טבע זה מאת הבורא, בכדי שיתפתח כראוי על ידי שיחקה את מעשי הגדולים וילך בדרכם. אולם כמה עלובה אישיותו של האדם אם גם בגדלותו ימשיך את דרכו על בסיס טבע זה. כי אחרי שבגר ועמד על דעתו, מעתה עליו להתפתח ולהתנהג באופן עצמאי, ולהיות אדם המבטא את מהותו העצמית ומופיע במלוא אישיותו היחודית.

ללמוד מהזולת רק בהתבוננות ומחשבה

ואמנם גם בבגרותו יש מקום לאדם ללמוד ממעשי הכלל ומהנהגת זולתו, וליטול את הדברים לתשומת לבו בכדי להסתייע בהם כשיבוא להתוות כיוון לקבוע את הנהגתו ודרכו, אך יעתיקו לעצמו ויתנהג כך רק כאשר יכיר שאכן הנהגה זו ראויה לו ותואמת את רוחו. והנה בדרך כלל ברוב העניינים ודאי יגיע האדם למסקנה, כי נכון לו לנהוג כפי המנהג שדשו בהם הרבים, אולם מעתה תהיה משמעות אחרת למעשיו ותנועותיו, כאשר הוא עמד עליהם ועושה אותם מתוך הסכמת לבו והכרה עצמית ולא כחיקוי.

ובוודאי שבמילי דשמיא, מידה זו של חיקוי היא גנאי גדול, שבכך נמצא שכל תורתו ומצוותיו הם בלי חיות ונשמה, וכן מחמת זה יעדרו ממנו הרבה מעלות ומדריגות שהיה רוכש ומגיע אליהם מתוך ההליכה בדרכי התורה והמצוה בצורה הנכונה, והיתה נפשו מתרוממת ומתענדת, והיה נעשה אישיות בעלת שלימות. אולם אפילו במילי דעלמא, חיי חיקוי הרי אלו חיים חיוורים ויבשים בלי רמה ותוכן, והוא ביזוי גדול לדרגתו של האדם וחרפה ובושה לצלם האלוקים, שאין הוא אלא בריה מטושטשת שהיא חיקוי זול ובבואה של אחרים בחינת מעשה קוף.

חיקוי גורם לאובדן הנשמה והחיוניות

חיים של חיקוי כיון שהם נספחים וחיצוניים לנפשו של האדם הרי הם מכבידים עליו כי הפעולות הזרות לטבעו ולרוחו של האדם מפילות עליו עייפות נפשית, ואילו החיים המקוריים הריהם מלאים תסיסה עירנית וחיוניות, שניתן להתענג על נועמם. כי עצם החיים נתן בהם הקב"ה מתיקות נפלאה וזיווה ממלא

המחקה נעדרת כל אישיות

תשומת לב גדולה וזהירות מרובה צריך, שלא להיות אדם כזה החי ופועל ומבצע תנועות שאינם נובעות מעצם נפשו או מטבעו, שכן זו אחת מן החולשות המצויות ביותר. וישנם אנשים אשר רוב חיהם פעולותיהם ותנועותיהם מעשיהם ודיבוריהם הם חיקוי ועשיית מעשים שראו אצל זולתם, הן במילי דשמיא במצוות ועבודת ה' והעמדת סגנון החיים הרוחני. והן במילי דעלמא בצרכי ביתו של האדם ושיחותיו וטעמו, ואפילו הנאותיו וחוויותיו אינן משלו, אלא העתק וחיקוי שראה אצל אנשים אחרים.

אדם כזה בעצם אינו חי את מה שהוא, כי לא הוציא לפועל את מציאות נפשו והרי הוא נעדר חיים וחסר רגש וכאילו לא ירדה נשמתו לעולם, כיון שכל מעשיו הם רק העתק מלאכותי וחיקוי של סביבתו. ולפעמים יש שהאדם כל כך שקוע במצב זה, ורגשות אלו חבויים אצלו מתחת להכרתו, עד שאינו חש בכך, בחינת חולה אינו מרגיש, וכשיכיר וידע לבחון את לבבו ימצא כי בכל מהלך חייו אין בו דבר אחד משל עצמו. אדם זה אינו שם אל לבו, כמה מגוחכים חיי וחסרי משמעות, במקום שהיו יכולים להיות מלאים בתוכן אמיתי, כאשר היה חי את חיי עצמו עם רגשותיו ותכונותיו העצמיים, והיה מתבטא בזה אישיותו ומהותו ורוממות נפשו האלוקית המיוחדת לו.

[ויש המשתדלים לחקות דמות נכבדה מסוימת, בין בהליכות החיים, בין בתנועות החיצוניות ובסגנון שפת הדיבור. והנה אף שוודאי ראוי להתבונן בהליכותיהם וללמוד מהנהגותיהם של הצדיקים וגדולי ישראל, אמנם כל זאת כאשר מתאימים את ההנהגה לפי מה שראוי לאדם בהתאם לדרגתו ותכונתו, באופן שכל מעשה והנהגה יתמזגו עם אישיותו, וישכיל לקיימם באופן שינבעו אצלו מעצם נפשו, ולא חיקוי חיצוני חסר משמעות אמיתית. וצריך להבחין בדברים בהשכל ובדעת].

יש חיקוי מחמת שיגרת מלומדה וחסר תשומת לב

ויש שאין מצבו ירוד כל כך, ואכן יש לו שאיפה עצמית במטרת חייו ובניין אישיותו, אולם בפועל תנועותיו ומעשיו אינם טבעיות, ומתוך שיגרת שטף החיים ובאין משים הרי הוא מחקה אחרים ורוב מעשיו הם תנועות שקלט מאחרים, סגנון הנהגתו אינו משום

כוונת הלב האמיתית לבוא מעצמו להרגשת העבודה

ובמהרה"ל מצינו עד היכן מגיע תכלית המדריגות בכוונת הלב האמיתית בעבודת ה'. שכתב בדרשותיו (דרוש לשבת הגדול) בענין קין והבל, שאף שהבל היה צדיק, וה' שעה אל מנחתו. אבל מזה שהיה כח לקין להרגו, משמע שחסר איזה שלימות בעבודתו. וכתב שזה מרומז בפסוק 'הבל הביא גם הוא', דמשמע שלא הגיע לזה מחמת התעוררות עצמית להביא מנחה לה', אלא אחר שראה שקין הביא, אזי נתעורר להביא גם הוא. כי הדרגה השלימה בעבודה היא, כשלב האדם מתעורר מעצמו.

וכן כתב הספורנו על הפסוק - **וילד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת** (בראשית ה, ג) - שהיה צדיק מן הראשונים, כי גם הבל לא הקריב עד שקדמו קין.

וכן בכל קיום מצוות ועבודת ה' ובכל ענייני הנהגת האדם יש חשיבות מרובה לפעול ולעשות מחמת הסיבה האמיתית והנכונה, וצריך הרבה להתבונן בזה, ומתוך כך יגיע למדריגות רמות.

את הבריאה. ואפילו מלאכתו ופעולותיו של האדם הטבעי הם צורה של חיים, אמנם האיש המחקר את זולתו כל פעולותיו הם בחינת מלאכה ועבודת. ואשרי האדם החי באמת ובטבעיות בתום וביושר כפי אשר ברא אותו האלוקים.

שיגרת ההרגל - חיקוי עצמי

ויש מי שכבר זכה והגיע לידי מידה זו, שבייחוד דרכו והנהגתו בעצמו, וכל מעשיו ותנועותיו הם פרי החלטתו והלך נפשו, אולם בכל זאת ברבות הימים יש שהוא מחקה את עצמו... שמחמת ההרגל ממשיך לפעול ולהתנהג באותו האופן, ונמצא שחיי העכשוויים נובעים מתוך ההרגל העבר. ועל האדם לעמוד על המשמר ולבחון ולבקר את עצמו תמיד בכל עת. וכן עליו להרגיל נפשו ולהשריש בליבו את גנות החיקוי, עד שלא יוכל לסבול הנהגה ופעולה או כל תנועה שהיא חסרת משמעות. ואז יזכה בעז"ה להתעלות במעשיו ויאיר בו צלם האלוקים, ויזרח בו אור נשמתו אשר תשפוך עליו תעצומות עוז וחדווה בחינת 'הכמת אדם תאיר פניו'.

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה מאתנו מקרב לב

למעלת כבוד האי גברא רבה ויקירא,

מחשובי אברכי קהילתנו, איש חמודות ורב תבונות

מגדולי תומכי מכוננו

הרה"ח רבי **יהושע פרוש שליט"א**

לרגל הולדת הבן

יהי רצון שיזכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת דקדושה מכמו ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה וזכות החזקת והעמדת התורה תעמוד להם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה

וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה ולברכה אמן

המברכים

הנהלת המכון

התודה והברכה לידידנו הנכבדים מתומכי ממוננו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב **משה שמעון הולצמן שליט"א**

לרגל הולדת הבן

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב **אברהם זוכר שליט"א**

לרגל היכנס בנו לעול תורה ומצוות

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב **שלמה זלמן שיינברגר שליט"א**

לרגל אירוסי בנו

חשון תשפ"א

בעזרת השם יתברך

הודעה חשובה

עם הופעתו בשעה טובה של הכרך החדש ספר

במדבר חלק ב'

הננו להודיע לחברי ומנויי המכון שהספר נשלח
לכל נציגי המכון בבתי הכנסת שעל ידי קהילתנו

ירושלים - 055-6745542

בני ברק - הרב אברהם לב - 0533 184888

בית שמש - הרב אברהם צבי אקער - 052-7654776

ביתר עילית - הרב אריה קרישבסקי - 054-8422488

מודיעין עילית - הרב אליהו קירשנבוים - 052-7127701

חברי המכון מתבקשים לפנות אל הנציגים
לשם קבלת הספר ללא תמורה
כמו כן ניתן להשיג את הספר בתשלום אצל הנ"ל
וכן בהזנות הספרים ובמישרדי המכון

בברכת התורה
הנהלת מכון כתבי בן מלך

'בן מלך' - להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עלון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mechonbenmelech@gmail.com

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com